

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
(СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (ЧЕХІЯ)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції**

**АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ**

**«Інноваційні технології в агрономії,
землеустрої, електроенергетиці, лісовому
та садово-парковому господарстві»**

14 вересня 2026 року

**Біла Церква
2026**

Редакційна колегія:

Шуст О.А., д-р екон. наук, професор.

Варченко О.М., д-р екон. наук, професор.

Скиба В.В., д-р с.-г. наук, доцент.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук, професор.

Крауютієне І., доктор.

Мамедова К.Х., доцент.

Карпук Л.М., д-р с.-г. наук, професор.

Панченко Т.В., канд. с.-г. наук, доцент.

Василенко О.І., доктор філософії, доцент.

Мостипан О.В., доктор філософії, доцент.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу.

«Інноваційні технології в агрономії, землеустрої, електроенергетиці, лісовому та садово-парковому господарстві»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 14 вересня 2026 року. – Біла Церква: БНАУ. – 95 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Ел. адреса: <https://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27>

Частота стрічання мікроміцетів була наступною: *F. verticillioidea* – 31,5 %, *F. graminearum* – 5,8 %, *N. oryzae* – 5,5 %, *T. roseum* – 1,5 %, *C. herbarum* – 2,7 %, *A. alternata* – 4,2 %, *A. niger* – 1,7 %, *M.ucedo* – 4,8 %, *P. expansum* – 5,5 %, *R. stolonifer* – 0,7 %.

Отже, за результатами фітопатологічної експертизи встановлено, що мікобіота насіння кукурудзи цукрової представлена широким спектром патогенів, серед яких домінували збудники фузаріозу – *F. verticillioidea* (31,5 %) та *F. graminearum* (5,8 %). Значне поширення пліснявих грибів (*M.ucedo*, *P. expansum* та ін.) вказує на високий ризик зниження енергії проростання та схожості насіння. Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення зовнішньої та внутрішньої мікофлори, а також на розробку заходів для покращення якості насіннєвого матеріалу кукурудзи цукрової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Піковський М. Й., Кирик М. М., Конуп Л. О. Патологія насіння сільськогосподарських культур : підручник. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2023. 343 с.
2. Alan Ö., Budak B., Şen F., Gündoğdu M. Gündoğdu Impact of Integrated Organomineral Fertilizer Application on Growth, Yield, Quality, and Health-Related Compounds of Sweet Corn. Turkish Journal of Field Crops. 2024. Vol. 29, Iss. 2. P. 206–217.
3. Pikovskyi M., Dudchenko V., Melnyk V. Fungal diseases of corn seeds. Scientific Reports of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. 2025. Vol. 21, № 1. P. 121–131.
4. Vidican R. D., Brejea R. P., Maerescu C. M., Chereji A. I., Memete A. R., Timar A. V. Research on Sustainable Fertilization Possibilities on the Nutritional Parameters of Sweet Corn from the Crişului Negru Meadow. Sustainability. 2026. Vol. 18, Iss. 15. Art. 7839.

УДК 633.358:631.51:631.8(477.4)

ПАНЧЕНКО Т.В., канд. с.-г. наук

panchenko.taras@gmail.com

КОЗАК Л.А., канд. с.-г. наук

kla59@ukr.net

Білоцерківський національний аграрний університет

ВПЛИВ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ТА РІВНІВ УДОБРЕННЯ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ГОРОХУ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

У дослідженні встановлено, що найвищу ефективність забезпечували поєднання глибини і способу обробітку ґрунту із застосуванням оптимальних доз мінеральних добрив.

Ключові слова: горох посівний, обробіток ґранту, дози добрив, урожайність зерна, полицевий обробіток, поверхневий обробіток.

PANCHENKO T., Candidate of Agricultural Sciences

KOZAK L., Candidate of Agricultural Sciences

Bila Tserkva National Agrarian University

INFLUENCE OF SOIL TILLAGE AND FERTILIZER LEVELS ON PEA YIELD IN THE FOREST-STEP CONDITIONS OF UKRAINE

The study found that the highest efficiency was provided by a combination of depth and method of soil cultivation with the use of optimal doses of mineral fertilizers.

Key words: field peas, grant cultivation, fertilizer doses, grain yield, shelf cultivation, surface cultivation.

Горох посівний (*Pisum sativum* L.) є важливою зернобобовою культурою, продуктивність якої значною мірою залежить від поєднання агрофізичних властивостей ґрунту, забезпечення рослин елементами живлення та погодних умов. Особливого значення ці чинники набувають у Лісостепу України, де в умовах глобальних змін клімату нестабільність зволоження протягом вегетаційного періоду зумовлює необхідність оптимізації системи основного обробітку ґрунту та удобрення.

Дослідження в умовах північного Лісостепу України, проведені на чорноземі типовому важкосуглинковому, показали неоднакову реакцію гороху на способи основного обробітку. У досліді порівнювали оранку на 23–25 см, безполицевий обробіток на таку саму глибину та мілкий безполицевий обробіток на 10–12 см. Встановлено, що спосіб обробітку впливав на щільність орного шару, водно-фізичні властивості ґрунту, забур'яненість і, як наслідок на формування продуктивності гороху [1].

Дослідженнями у Лісостепу Київської області встановлено, що врожайність зерна гороху за два роки становила 2,77 т/га за оранки. За дискового обробітку вона знижувалася до 2,45 т/га, тоді як чизельний обробіток забезпечував 2,92 т/га. Безполицеві способи обробітку сприяли збільшенню забур'яненості [2].

За результатами науковців [3] в умовах Сумської області Лісостепу України встановлено, що застосування органічних і мінеральних добрив істотно впливало на формування елементів продуктивності гороху – кількість бобів і насінин на рослині, масу насіння з рослини та масу 1000 насінин. Найвищі показники врожайності та якості зерна отримано за комплексного застосування добрив і регуляторів росту.

Результати зарубіжних довготривалих польових дослідів [4] також свідчать про тісну взаємодію обробітку ґрунту й удобрення. За результатами досліджень 2011–2015 рр. встановлено, що врожайність гороху на удобрених варіантах становила 2,85–2,98 т/га проти 2,66 т/га на контролі. За полицевого обробітку удобрені посіви формували дещо вищу врожайність, ніж за мінімального обробітку. На неудобрених ділянках мінімальний обробіток, навпаки, забезпечував вищу врожайність.

Для формування урожайності гороху запаси вологи у ґрунті являються критичним. Так за результатами Деревенець-Шевченко та інш. [5] в умовах Степу України встановлено, що найвища врожайність – 2,75–2,98 т/га отримана за оранки, дещо нижча – 2,72–2,94 т/га за обробітку чизелем, 2,65–2,90 т/га при дискуванні і 2,58–2,86 т/га при No-till технології, що стверджує про необхідність додаткових досліджень у конкретних ґрунтово-кліматичних умовах.

Отже, аналіз наукових джерел свідчить, що обробіток ґрунту та удобрення є взаємопов'язаними технологічними чинниками формування врожайності гороху. В умовах Лісостепу України оптимальне поєднання глибини та способу основного обробітку з раціональним рівнем мінерального живлення сприяє покращенню водного і поживного режимів ґрунту, зменшенню негативного впливу несприятливих погодних умов та підвищенню зернової продуктивності гороху. Водночас суперечливість результатів щодо переваги оранки, чи мінімального обробітку зумовлює необхідність подальших досліджень у конкретних ґрунтово-кліматичних умовах Лісостепу України.

Мета досліджень – встановити найбільш ефективне поєднання глибини обробітку ґрунту і рівня удобрення на продуктивність гороху. Дослідження проводились в умовах ПСП «Степ» с. Криве, Попільнянський громади Житомирської області у польовому досліді. Повторність чотирикратна. Попередник гороху – ячмінь. Схема досліді включала чотири варіанти обробітку ґрунту і чотири рівні удобрення. Варіанти обробітку ґрунту: 1 – оранка на 20–22 см; 2 – оранка на 16–18 см; 3 – періодичний поверхневий обробіток на 10–12 см; 4 – систематичний поверхневий обробіток на 10–12 см. Варіанти рівнів удобрення: 0 – без добрив (контроль); 1 – $N_{15}P_{20}K_{20}$; 2 – $N_{30}P_{40}K_{40}$; 3 – $N_{45}P_{60}K_{60}$.

Ґрунт під дослідом – малогумусний чорнозем легкосуглинкового механічного складу. Оранку виконували плугом ПЛН 3-35, а поверхневий обробіток дисковою бороною БДТ-3. Добрива вносили під зяблевий обробіток у вигляді аміачної селітри, гранульованого суперфосфату і калійної солі. Площа облікової ділянки 18 м². Урожайність зерна визначалася шляхом обмолоту скошених рослин з усієї ділянки.

Дослідженнями встановлено, що зменшення глибини оранки з 20–22 до 16–18 см не справляло істотного впливу на зміну продуктивності гороху. Так на варіантах без удобрення та з внесенням першого другого і третього доз добрив урожайність зерна гороху по оранці на 20–22 см становила відповідно 2,93, 3,28, 3,17, 3,31 т/га, а по оранці на 16–18 см – 2,96, 3,21, 3,25 та 3,32 т/га. Періодичний поверхневий обробіток ґрунту забезпечував істотний приріст

урожайності зерна гороху на ділянках з внесенням $N_{15}P_{20}K_{20}$, $N_{30}P_{40}K_{40}$ та $N_{45}P_{60}K_{60}$, який становив відповідно 0,32, 0,25 та 0,42 т/га, порівняно з контролем. Постійний поверхневий обробіток забезпечував істотне підвищення урожайності зерна гороху на ділянках з внесенням $N_{15}P_{20}K_{20}$ та $N_{30}P_{40}K_{40}$, яке складало відповідно 0,27 та 0,32 т/га, порівняно з варіантом без добрив. Урожайність зерна гороху при проведенні постійного поверхневого обробітку істотно не відрізнялась від контролю – оранки на 20–22 см з відповідними рівнями удобрення.

Таким чином зменшення глибини оранки з 20–22 до 16–18 см не спричиняло істотного зниження врожайності зерна гороху, що свідчить про можливість зменшення глибини основного обробітку ґрунту без втрати продуктивності культури.

На варіантах з періодичним поверхневим обробітком ґрунту на 10–12 см спостерігалось істотне підвищення врожайності гороху за внесення $N_{15}P_{20}K_{20}$, $N_{30}P_{40}K_{40}$ та $N_{45}P_{60}K_{60}$ – відповідно на 0,32, 0,25 та 0,42 т/га, порівняно з неудобреним варіантом.

На варіантах з систематичним поверхневим обробітком на 10–12 см також спостерігалось підвищення врожайності зерна за внесення $N_{15}P_{20}K_{20}$ та $N_{30}P_{40}K_{40}$ – відповідно на 0,27 і 0,32 т/га, порівняно з контролем.

За результатами досліджень можна зробити висновок, що найбільш ефективним поєднанням технологічних прийомів є застосування періодичного поверхневого обробітку ґрунту на 10–12 см у поєднанні з внесенням мінеральних добрив у дозі $N_{45}P_{60}K_{60}$, що забезпечує максимальний приріст урожайності зерна гороху на 0,42 т/га порівняно з неудобреним контролем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Синявін В. Д. Вплив способів основного обробітку ґрунту на урожайність гороху в умовах південно-східного Лісостепу України : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук. Київ, 2004. 22 с. [Синявін В. Д. Вплив способів основного обробітку ґрунту на урожайність гороху в умовах південно-східного Лісостепу України](#)
2. Давиденко Г. А., Полухін О. С., Полятикін О. В., Сердюк О. В. Вплив способів основного обробітку ґрунту на урожайність гороху в умовах Лісостепу Сумської області. Матеріали науково-практичної конференції Сумського НАУ. Суми, 2021. С.40-41. [2021_4.pdf](#)
3. Присяжнюк О. І., Король Л. В., Половинчук О. Ю. Yield and quality of pea grain as affected by agronomic practices under the conditions of the Forest-Steppe of Ukraine. Plant Varieties Studying and Protection. 2018. Vol. 14, No. 1. P. 116–123. DOI: 10.21498/2518-1017.14.1.2018.126520. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.14.1.2018.126520>
4. Macak M., Candrakova E., Dalovic I., Vara Prasad P. V., Farooq M., Korczyk-Szabo J., Kovacik P., Simansky V. The Influence of Different Fertilization Strategies on the Grain Yield of Field Peas (*Pisum sativum* L.) under Conventional and Conservation Tillage. Agronomy. 2020. Vol. 10, No. 11. Article 1728. DOI: <https://doi.org/10.3390/agronomy10111728>
5. Деревенець-Шевченко К. А., Матюха В. Л., Шевченко С. М., Черних С. А. Вплив прийомів основного обробітку ґрунту та інокуляції насіння на продуктивність і симбіотичну активність гороху в умовах Північного Степу України. Землеробство, рослинництво, овочівництво та баштанництво. Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. Вип. 147. Частина 1. 2026. С. 129-136. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2026.147.1.17>

УДК 633.358:631.847:631.811

ПАВЛІЧЕНКО К.В., доктор філософії

Pavlichienko.76@ukr.net

ПАНЧЕНКО Т.В., канд. с.-г. наук

panchenko.taras@gmail.com

СТЕПАНЕНКО М.В., доктор філософії

stepanenkovww@gmail.com

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ГІБРИДІВ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Висвітлено результати експериментальних досліджень оцінки нових гібридів ріпаку озимого в умовах Житомирської області за інтенсивного мінерального живлення ($N_{200}P_{78}K_{70}S_{72}$). Встановлено, що найвищу врожайність у 2025–2026 рр. сформував сорт Амбос – 54,5 ц/га, дещо поступився йому Лаурос – 54,2 ц/га.

ЗМІСТ

Примак І.Д., Войтовик М.В., Панченко О.Б., Ображій С.В. Актуальна забур'яненість агрофітоценозів і продуктивність короткоротаційної сівозміни за різних систем основного обробітку і удобрення чорнозему типового.....	3
Мороз О.В., Карпук Л.М. Динаміка росту й розвитку рослин квасолі залежно від сорту та гербіцидної системи.....	5
Олійник О.О., Карпук Л.М. Динаміка росту й розвитку рослин тритикале озимого залежно від сорту та біопрепаратів.....	8
Тонха О.Л., Піковська О.В., Гречаник А. Вплив біологізації систем удобрення на агрофізичні властивості чорнозему типового.....	10
Куликов С.В. Грибні хвороби насіння кукурудзи цукрової.....	13
Панченко Т.В., Козак Л.А. Вплив обробітку ґрунту та рівнів удобрення на врожайність гороху в умовах Лісостепу України.....	14
Павліченко К.В., Панченко Т.В., Степаненко М.В. Особливості формування урожайності гібридів ріпаку озимого в умовах Житомирської області.....	16
Мостипан О.В. Економічна ефективність гербіцидного та фунгіцидного захисту сортів сої різних груп стиглості.....	18
Лозінський Б.М., Грабовський М.Б. Вплив агротехнічних заходів на формування довжини головного колоса пшениці ярої.....	20
Городецький О.С., Лехан В.С. Продуктивність гібридів кукурудзи залежно від диференційованого внесення добрив.....	23
Качан Л.М. Основні показники бурякоцукрової галузі України.....	25
Вахній С.П., Остренко М.В. Густота стояння рослин та стеблостій козлятника східного в умовах Лісостепу України.....	27
Шушківська Н.І. Видовий склад фітофагів пшениці озимої на X-XI етапах органогенезу в умовах науково-виробничого центру БНАУ.....	30
Юрченко А.І., Лозінський М.В., Самойлик М.О., Філіцька О.О., Прокоп'юк Т.П. Сучасний стан формування сортових ресурсів пшениці м'якої озимої в Україні.....	32
Самойлик М.О., Лозінський М.В., Філіцька О.О., Юрченко А.І. Ступінь і частота позитивних трансгресій за довжиною головного колоса у популяцій F ₂₋₃ при схрещуванні сортів пшениці м'якої озимої західноєвропейського і лісостепоного екотипів.....	34
Шубенко Л.А., Шох С.С., Леус В.В. Оцінка посухостійкості сортів ожини для вирощування в умовах нестійкого зволоження.....	36
Sabadyn V.Ya., Hornovska S.V., Ustynova H.L. Selection value and homeostaticity of soft winter wheat varieties in ear productivity in the Forest-step conditions of Ukraine.....	38
Кубрак С.М., Сич З.Д. Оцінювання сортів та місцевих форм часнику озимого за господарсько цінними ознаками в посушливих умовах Правобережного Лісостепу України.....	39
Глеваський В.І., Шаповаленко Р.М. Теоретичні основи і задачі обробітку ґрунту під буряк цукровий.....	41
Димань Н.О. Екологізація технологічного ланцюга виробництва малини.....	43
Житник І.С. Агротехнічні прийоми формування виноградарства та діагностики шкідників (на прикладі виробничої практики в регіоні Шампань, Франція).....	45
Гаюк Н.В., Роль Н.В., Михайленко О.В. Порівняльний аналіз якості води з централізованого водопостачання та свердловини.....	48
Левандовська С.М., Дяченко К.І. Сучасний стан біотехнічного забезпечення у ТОВ «Мисливське господарство «Мисливці та рибалки».....	50
Лозінська Т.П. Поширення <i>Viscum Album</i> у полезахисних лісосмугах Сквирської громади Київщини.....	52
Лозінська Т.П., Тищенко Є.О. Варіація морфологічних ознак стебла сортів пшениці м'якої ярої як показник сортової стабільності.....	54